

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annettua lakia. Kalleusluokitusjärjestelmää jatkettiin vielä kahdella vuodella.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2006 alusta. Esitys liittyy valtion vuoden 2006 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain (955/1973) mukaan kunnat jaetaan tutkimuksella todettujen elinkustannusten erojen perusteella kahteen kalleusluokkaan. Tutkimuksella todetuista elinkustannusten eroista riippumatta kalleusluokitus voidaan painavista syistä vahvistaa myös siten, että kunnalle aikaisemmin vahvistettua kalleusluokitusta ei muuteta ja että kalleusluokituksen riittävä alueellinen yhtenäisyys otetaan huomioon.

Kalleusluokituksen vahvistaa valtioneuvoston valtiovarainministeriön esityksestä. Voimassa olevan kuntien yleisen kalleusluokituksen vahvistamisesta tehdyn valtioneuvoston päätöksen (1090/1999) mukaan ensimmäiseen eli kalliimpaan kalleusluokkaan kuuluu 62 kuntaa. Muut kunnat kuuluvat toiseen kalleusluokkaan.

Kuntien kalleusluokituksista säädettiin ensimmäisen kerran vuonna 1966, jolloin kalleusluokitus vahvistettiin vuosiksi 1968—1973. Voimassa oleva laki kalleusluokituksista koski aluksi vuosia 1974 ja 1975. Lain voimassaoloaika on jatkettu useaan kertaan, viimeksi vuonna 2003. Nykyinen laki on voimassa vuoden 2005 loppuun.

Kalleusluokitusjärjestelmän mukaan eräät sosiaalietuudet ja osittain myös palkat ovat ensimmäiseen kalleusluokkaan kuuluvissa kunnissa suuremmat kuin toiseen kalleusluokkaan kuuluvissa kunnissa. Sosiaaliturvatuksista kalleusluokituksen piirissä ovat kansaneläkkeet, lesken perhe-eläke, ylimää-

räinen rintamalisä, maahanmuuttajien erityistuki, sotilasvammakorvaukset ja sotilasavustukset, toimeentulotuen perusosa sekä eräät maatalousyrittäjien luopumistuet. Näiden etuuksien porrastamisesta säädetään etuusia koskevassa lainsäädännössä. Palkkojen kalleusluokitus perustuu työ- ja virkaehtosopimuksiin. Kalleusluokituksen soveltaminen työmarkkinoilla on epäyhtenäistä, ja useilla aloilla siitä on luovuttu kokonaan. Uusiin palkkausjärjestelmiin siirtymisen yhteydessä valtiolla on luovuttu kalleusluokituksista, ja myös kuntien palkoissa sen merkitys on vähentynyt.

Kalleusluokituksen jatkamista vuosille 2004—2007 koskevan hallituksen esityksen perusteluissa (HE 267/2002 vp) todettiin, että tulonsiirtojen ja palkkojen porrastaminen kaavamaisesti määriteltyjen kalleusluokkien mukaan soveltuu huonosti nyky-yhteiskunnan toimintamuotoihin. Valtiontaloudellisista syistä hallitus kuitenkin esitti kalleusluokitusjärjestelmää jatkettavaksi vuoden 2007 loppuun.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta katsoi hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 73/2002 vp), että eduskunnan on aiheellista esityksen käsittelyn yhteydessä hyväksyä lausuma kalleusluokitusjärjestelmästä luopumisesta ja vaatia siinä kalleusluokituksen soveltamista tarkoittavien erityislakien säännösten pikaista kumoamista. Perustuslakivaliokunnan mukaan tällaisen lausuman merkityksen tehostamiseksi on välttämätöntä lyhentää oleellisesti lain voimassaoloaika 6 §:ssä ehdotetusta. Valiokun-

ta viittasi myös siihen, että kalleusluokituksen sidotuissa sosiaaliturvaetuuksissa on kysymys perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitetusta perustoimeentulon turvasta ja että kalleusluokitukseen liittyvät yhdenvertaisuuden kannalta ongelmalliset seikat saattavat tästäkin syystä muodostua merkittäviksi perustuslain 106 §:n näkökulmasta.

Eduskunta hyväksyi lain jatkamisen vain vuoden 2005 loppuun. Samalla eduskunta hyväksyi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että yleisestä kalleusluokitusjärjestelmästä luovutaan viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä sekä että viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä kumotaan kalleusluokituksen soveltamista tarkoittavien erityislakien säännökset.

Valtiontalouden kehyksissä vuosille 2006—2009 kalleusluokituksen poistaminen on kuitenkin ajoitettu vuodelle 2008. Koko vaalikaudelle päätetty valtion talousarvion menojen kehys on olennainen osa hallituksen finanssipolitiikkaa. Jotta päätetyissä kehyksissä voitaisiin sovitulla tavalla pysyä, on kalleusluokituksen poistaminen sen mittavien kustannusvaikutusten takia päädytty ajoittamaan vuodelle 2008. Kalleusluokituksesta luopuminen on ongelmallista erityisesti kansaneläkkeiden osalta, koska toiseen kalleusluokkaan kuuluvien kansaneläkkeiden nostaminen ensimmäisen kalleusluokituksen mukaisiksi merkitsisi etuusmenoissa lähes 120 miljoonan euron määrärahalisäystä.

Valtiontaloudelliset syyt edellyttävät siten edelleen, että kuntien yleistä kalleusluokitusta jatketaan vielä kahdella vuodella eli vuoden 2007 loppuun. Ennen vuoden 2008 alkua valmistellaan tarvittavat etuuslakien muutokset, jotka mahdollistavat kalleusluokitusjärjestelmästä luopumisen vuoden 2008 alusta lukien. Tällöin kalleusluokitusjärjestelmän

piirissä olleet sosiaalietuudet nostetaan samalle tasolle kuin ensimmäisessä kalleusluokassa. Koska suurin osa kansaneläkkeen saajista asuu nyt toiseen kalleusluokkaan kuuluvissa kunnissa, heidän kansaneläkkeensä nousee vuoden 2008 alussa enimmillään noin 20 euroa kuukaudessa. Muissa kalleusluokitusjärjestelmän piirissä olevissa sosiaalietuuksissa vaikutus on hieman pienempi. Palkkojen osalta muutokset ovat sopimusvaraisia.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa nykyisen järjestelmän jatkuminen vuoden 2007 loppuun samanlaisena kuin se on ollut vuodesta 1968. Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia nykytilanteeseen verrattuna. Kalleusluokitusjärjestelmän poistaminen kerralla lisäisi valtion menoja vuonna 2006 arviolta 130 miljoonalla eurolla ja kuntien toimeentulotukimenoja noin 10 miljoonalla eurolla.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto sosiaali- ja terveysministeriöltä, jolla ei ollut huomautettavaa sen johdosta. Esitysluonnos käsiteltiin myös kunnallishallinnon- ja talouden neuvottelukunnassa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2006 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien yleisestä kalleusluokituksesta 29 päivänä joulukuuta 1973 annetun lain (955/1973) 6 §, sellaisena kuin se on laissa (192/2003), seuraavasti:

6 §

Tämä laki on voimassa vuoden 2007 loppuun, ja sitä sovelletaan kalleusluokitukseen vuosina 2006 ja 2007. Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuu-
ta 20 .

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Antti Kalliomäki*

Laki

kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien yleisestä kalleusluokituksesta 29 päivänä joulukuuta 1973 annetun lain (955/1973) 6 §, sellaisena kuin se on laissa (192/2003), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

6 §

Tämä laki on voimassa vuoden 2005 loppuun, ja sitä sovelletaan kalleusluokituksen vuosina 2004 ja 2005.

Ehdotus

6 §

Tämä laki on voimassa vuoden 2007 loppuun, ja sitä sovelletaan kalleusluokituksen vuosina 2006 ja 2007.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 .
